V.O.B.o.W.

nr. 107
augustus 2020

België-Belgique
P.B.
8800 Roeselare 1
BC 6675
P 409155

WEST-VLAAMSE ARCHEOKRANT

West-Vlaamse Archeokrant: Driemaandelijks tijdschrift, jaargang 28, afgiftekantoor Roeselare, Uitgever: V.O.B.o.W. vzw & WAR

Ondernemingsnummer: 414135857

Maatschappelijke zetel: Bergeikenstraat 48, 8800 Roeselare
Verantwoordelijke uitgever en verzending: Jozef Goderis
Bergeikenstraat 48, 8800 Roeselare (Rumbeke), 051/22.27.20

WEST-VLAAMSE ARCHEOKRANT

nr. 107
augustus 2020

COLOFON

Redactie: Jozef Goderis, Hendrik Hameeuw
Adres: Bergeikenstraat 48, 8800, Roeselare - Rumbeke, 051/22.27.20

Werkten mee aan dit nummer: Johan Buyse, Roland Frits Coghe, Jozef Goderis, Hendrik Hameeuw, Jean Luc Putman, Piet Swimberghe en Jos Vanackere

Vormgeving: Hendrik Hameeuw, Jozef Goderis.
Foto's en illustraties: Jozef Goderis, Hendrik Hameeuw en Jean Luc Putman

V.O.B.o.W.-lidmaatschap 2020: wordt betaald op rekening BE 22 4669 1679 9147 (BIC KREDBEBB) van V.O.B.o.W.-vzw. Vaste leden betalen € 26. Gewone leden € 21. De vier Archeokranten per jaar zijn ook voor niet-leden beschikbaar voor €12. Zij verschijnen in februari, mei, augustus en november.

Inleveringsdatum bijdrage eerstvolgende nummer: vóór 15 oktober 2020.

Verzendingsdienst West-Vlaamse Archeokrant:
Jozef Goderis, Bergeikenstraat 48, 8800 Roeselare. 051/22.27.20 jozef.goderis@skynet.be

Copyright 2020, West-Vlaamse Archeokrant - Jozef Goderis en Jos Vanackere

Overname is toegelaten mits verwijzing naar onze uitgaven. Elke auteur is verantwoordelijk voor de inhoud van zijn bijdrage. Voor gehele of gedeeltelijke overname is voorafgaande toestemming van de auteur vereist.

V.O.B.o.W. vzw is aangesloten bij Herita: krachtenbundeling Erfgoed Vlaanderen,
Het Forum voor Erfgoedverenigingen en Open Monumentendag Vlaanderen

www.vobow.be

INHOUD

Voorwoord 97

Kemmelbergonderzoek 2.0: Etruskisch wasbekken en zout in wegwerpverpakking 98
J.L. Putman

Twee zoeksleuven in een tuin en een pakhuis in de Verwerijstraat te Roeselare (1) 104
J. Goderis

Verwerijstraat: inheemse keramiek (2) 110
J. Goderis

Het steengoed uit de Verwerijstraat te Roeselare (3) 117
J. Goderis

Majolica in de Verwerijstraat te Roeselare (4) 121
J. Goderis

Archeo in de Pers 128

Archeo te Kijk 137

Tijdschriften 141

Boekbesprekingen 145

Uitsmijter: Archeologie van achter de computer, meer of minder? 148

Activiteitenkalender V.O.B.o.W. najaar 2020 151

TWEE ZOEKSLEUVEN IN EEN TUIN EN EEN PAKHUIS IN DE VERWERIJSTRAAT TE ROESELARE
(DEEL 1)

Jozef Goderis

Volgend op de afbraak van het vroegere jeugdcentrum DIEZIE (bij de oudere generatie bekend als de feestzaal Sint Michiel) in de Sint Michielsstraat te Roeselare en in de aanloop naar de geplande nieuwbouw aldaar, wil ik even wijzen op onze V.O.B.o.W.-WAR opgraving (1987) vlak bij de Mandel dat een aantal merkwaardige vondsten opleverde. Dit onderzoek werd ondernomen in de Verwerijstraat vlakbij de Sint Michielsstraat en de vroegere brouwerij "Het Keerhof" – en kan als referentie dienen voor wat de bouwput langs de Sint Michielsstraat onder meer zou kunnen opleveren. Dit artikel gaat in 4 delen in op verschillende deelaspecten.

Proefsleuf ten zuiden van de Mandel

In de eerste week van de Paasvakantie 1987 werd in de Verwerijstraat nr 24 een proefsleuf van 6m op 1m aangelegd ten zuiden van de Mandel in de tuin van C. Sercu, eigenaar van de meubelgalerij Sint Jozef. Hierbij hadden we af te rekenen met ernstige bodemverstoringen, gevuld met afbraakmateriaal van recentere perioden.
Vermoedelijk zijn vóór de 17de eeuw op die plaats ten zuiden van de Mandel niet direct bouwsporen te vinden.

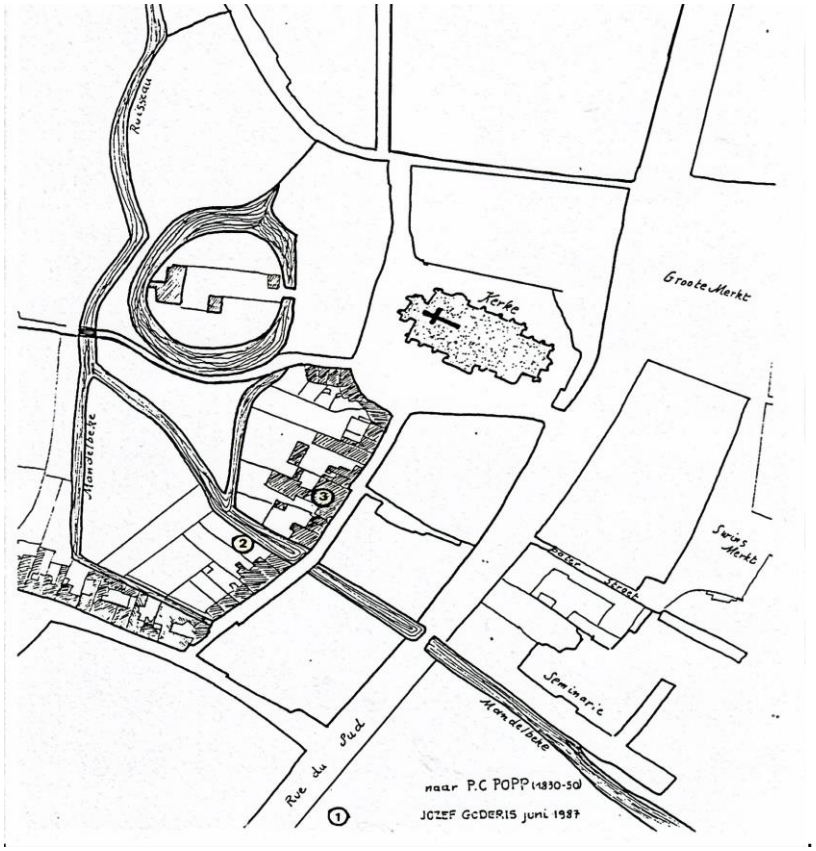

Fig. 1 - Situering opgraving V.O.B.o.W.-WAR stadcentrum Roeselare
2: proefsleuf ten zuiden van de Mandel 3. Uitbreiding.

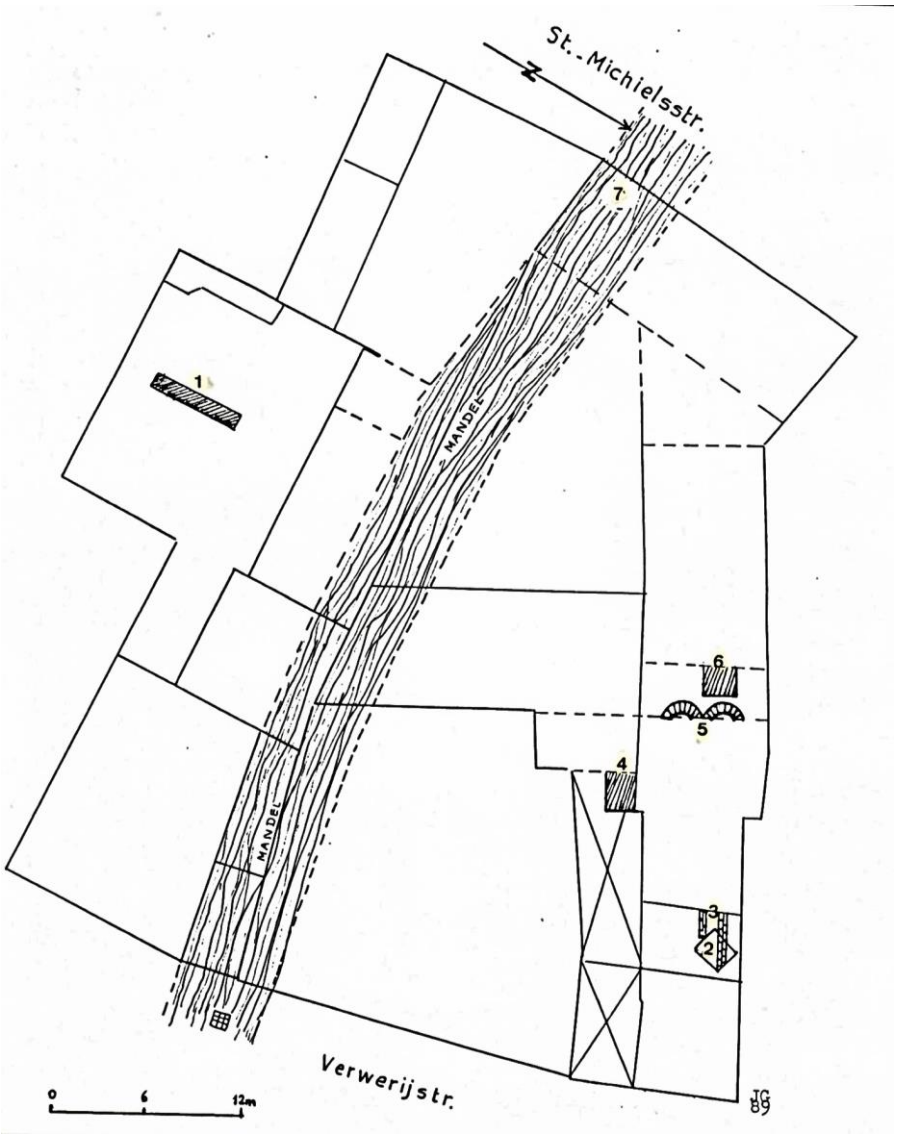

Fig. 2 - opgravingsplan Verwerijstraat 1987

Op Fig. 2 een situering van de proefsleuven ten aanzien van het kadaster en de loop van de Mandel:

1. proefsleuf in de tuin: geen bouwsporen – eerste week van de paasvakantie 1987

2. proefsleuf in het pakhuis: fundering van ± 15de eeuw, onder nivelleringslaag 17de eeuw

3. onderzoek uitbreiding fundering 15de eeuw 04 -12.02.1989

4. ophogingspakket 15de eeuw, onder de laag uit de 17de eeuw (onderzoek 04-12.02.89)

5. kelder met booggewelven van ± 17de eeuw (onderzoek najaar 1988)

6. situering van 17de eeuwse archeologica en funderingen (1988-89)

7. vindplaats van de twee inktpotten: Bouhon Bruxelles in de Mandel, dichtbij de Sint Michielsstraat.

Noodopgraving ten noorden van de Mandel in het pakhuis van C.Sercu

In de tweede week van de Paasvakantie 1987 en de weekends daarna in mei en juni werd een tweede zoeksleuf aangelegd in de Verwerijstraat nr 12 ten noorden van de Mandel.

Schematisch overzicht van de stratigrafie in deze proefsleuf:

Bovenlaag: was een stortlaag met puin uit de 17de eeuw met organisch materiaal als dierenbotten van hond, paard, varken, rund

en schelpen van zoetwater - mossels en oesters. Daarnaast troffen we lokaal aardewerk aan: keukengerei als steelpannen en kommen.

Donkerder laag: bestaande uit zandig leem vermengd met Mandelafzetting. Hierin troffen we schervenmateriaal aan van steengoed (14de-15de eeuw) en majolica (17de-18de eeuw). Deze uitheemse vondsten worden verder in dit artikel apart voorgesteld.

Onderste laag: ongeveer 1m tot 1,5m onder de vloer van het pakhuis. Hierin troffen we een funderingsmuur aan van ca 65cm breed. De muur zat in oost-west oriëntatie en bestond uit twee delen die tegen elkaar aansloten. Het meest zuidelijke deel van de funderingsmuur vormde ongeveer een rechte hoek en zat minder diep in de sleuf dan het noordelijk gedeelte (latere versteviging?).
Beide funderingsmuren bestonden uit rode bakstenen, wellicht misbaksels te hoog of te laag gebakken. Bakstenen van mindere kwaliteit kwamen zo meestal in de funderingen terecht; variërende afmetingen van de bakstenen: 25 x 12 x 6 en 22 x 10,5 x 5,5 en 23 x 12,5 x 6cm.

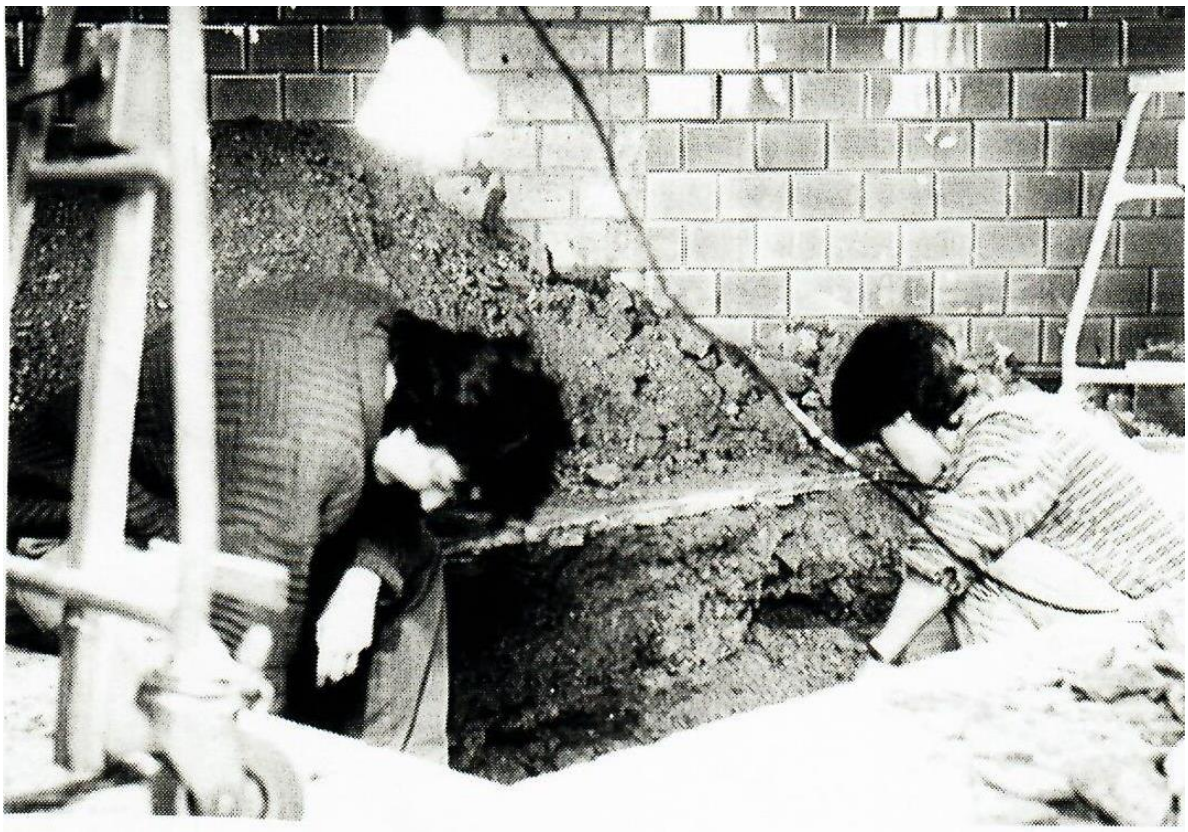

Fig. 3 - Werkopname van de V.O.B.o.W.-opgraving in de meubelgalerij Sint Jozef, tijdens de tweede week van de paasvakantie 1987, foto Jozef Goderis.

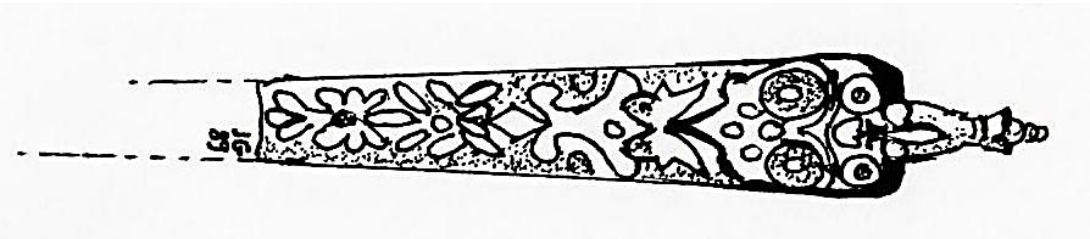

Fig. 4 - Het mesheft, tekening J.Goderis.

Overzicht van vondsten bij dit archeologisch onderzoek

Metaalvondsten bijgehouden door eigenaar Sercu (metaaldetectorist): munten, een mesheft, een bandeliersluiting en andere:

- *mesheft met florale en vlinder-motieven* (Fig. 4), in geelkoper en geëmailleerd met blauwe en groene patronen. De voor - en keerzijde zijn identiek versierd. Het stuk is vermoedelijk gegoten: datering einde 16de– begin 17de eeuw (16d-17A). Bodemvondst in de 17de eeuwse ophogingslaag, nabij fundering 2. Een identiek exemplaar is bekend uit Amsterdam, in 1973 opgegraven in de binnenstad (Baert e.a. 1977, 333; Goderis 1989, 110).

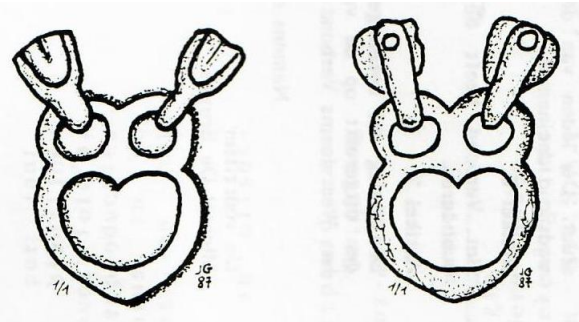

Fig. 5 – Voor- achterzijde van de bandeliersluiting, tekeningen Jozef Goderis.

- Een *bandeliersluiting* (Fig. 5) maakt deel uit van een smalle, vaak laaghangende gordel. Zo'n sluiting bestaat uit twee beslagplaatjes, die bij middel van klemmetjes aan de uiteinden van de gordel worden bevestigd. Vaak worden die beslagplaatjes nog verstevigd met een metalen pennetje of nageltje. Dit is ook het geval met het exemplaar dat hier in de Verwerijstraat werd gevonden. De twee riemtongen of riemklemmen bevatten bij de recuperatie van de vondst, nog restanten van leder. In de post - middeleeuwse tijd konden gordels, niet enkel met gespen, maar ook met haken en ogen worden gesloten.

Afmeting van het middenstuk: maximale lengte en breedte: 3,5 en 2,6cm.
Afmeting van de beslagplaatjes: maximale lengte en breedte: 2 en 1,2cm
Vermoedelijke datering einde 16de – begin 17de eeuw. (16d-17A).
Situering van de vondst: bovenste 17de eeuwse stortlaag.

Aardewerk:

- **haardtegels** (zie deel twee van dit artikel)
- aardewerkfragmenten van schenk- en drinkgerei in **steengoed** en **majolica** (verder beide afzonderlijk besproken in dit artikel, delen, 3 en 4).
- aardewerk met **loodglazuur nivellerings-laag**, 17de eeuw (Fig. 6)

Fig. 6 - aardewerk met loodglazuur nivelleringslaag, 17de eeuw, foto Jozef Goderis.

Tenslotte nog twee inktpotten (Fig. 7) in geglazuurd aardewerk gevonden op maandag 9 januari 1989 in de Mandel, op de bouwwerf van de meubelgalerij Sint-Jozef, dicht bij de Sint Michielsstraat te Roeselare (zie grondplan nr 7). Mogelijke datering eind 19de-begin 20ste eeuw (19d-20a); hoogte:16,5 en 18,5cm. De letter D boven Bouhon Bruxelles duidt wellicht op Déposé (patentrecht: bescherming van de producent).

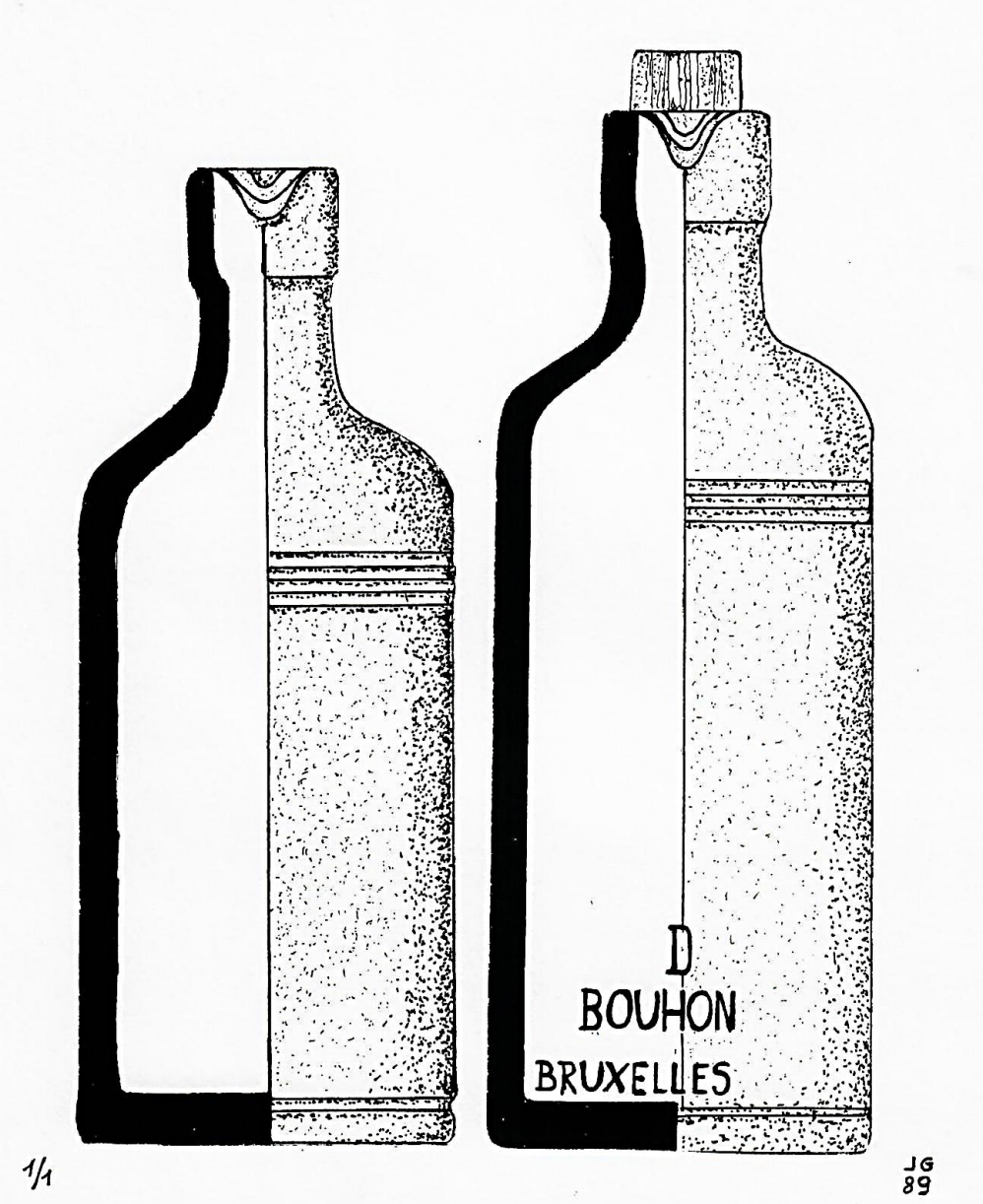

Fig. 7 – Inktpotten, tekening J.Goderis.

Medewerkers en verantwoordelijken van deze V.O.B.o.W.-WAR campagne 1987:

- Studenten archeolgie: M. Ducasteele, A. Mouton en K. Van Neder
- Leden van K. GOGRO: A. Deweerdt (1927-2011), M. De Bruyne (1927-2009) en Jozef Goderis
- Leden Raad van Bestuur van V.O.B.o.W.: M. De Bruyne, J. Termote en J.Goderis
- Leraars geschiedenis en aardrijkskunde: F. Rottey en C. Naert.

Referenties

Baert J. e.a. 1977: *Opgravingen in Amsterdam 20 jaar stadskernonderzoek*, Fibula-Van Dishoek Haarlem.

Goderis J. 1989: Vondstmeldingen bij de open Mandel tussen de Sint Michielsstraat en de Verwerijstraat, in: *Roeselare onder de grond*, uitgave GOGRO i.s.m. het stadsbestuur Roeselare en V.O.B.o.W.